

مقایسه‌ی تطبیقی نظام حاکم بر معماری عمارت‌های مسکونی دوران قاجار در تهران و شیراز با نگرش کالبدی

تاریخ دریافت: ۹۸/۰۳/۲۰

تاریخ پذیرش: ۹۸/۰۴/۲۴

کد مقاله: ۶۲۵۹۶

علیرضا مشبکی اصفهانی^{۱*}، محمدرضا مشبکی اصفهانی^۲

چکیده

در دوره قاجار به دلیل تحولاتی که در عرصه‌های مختلف سیاسی و فرهنگی رخ داده، تفاوت‌های عمده‌ای در ارزش‌ها، تفکرات، گرایش‌ها و شیوه‌های معماری و شهرسازی پدیدار شد. این تنوع و گوناگونی که تا حد زیادی تحت تأثیر تقابل سنت و تجدد در عرصه‌های مختلف شکل گرفته بود، بیش از همه در حوزه معماری عمارت‌های مسکونی نمود پیدا کرده است. این تفاوت‌ها در تمامی اجزای تشکیل‌دهنده یک خانه از بدو ورود تا سایر فضاهای داخلی رخ نموده است. پژوهش انجام شده بر آن است تا با بررسی ویژگی‌های کالبدی عمارت‌های دوره قاجار در دو شهر تهران و شیراز با توجه به خصوصیات معماری هر شهر، به این پرسش پاسخ دهد که آیا قرار داشتن در یک دوره تاریخی، شباهت معماری تمامی خانه‌های آن دوران را سبب می‌شود؟ یا با توجه به فرهنگ هر شهر، هر منطقه معماری خاص خود را دارا می‌باشد. روش تحقیق در این پژوهش از نوع توصیفی-تحلیلی بوده، نحوه گردآوری اطلاعات در بخش ادبیات و پیشینه تحقیق از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و اسنادی و در بخش میدانی از طریق بازدیدها و برداشت میدانی در عرصه معماری خانه‌ها بوده است. همین‌طور در بخش تحلیل و ارزیابی با منطق قیاسی به مطالعه تطبیقی خانه‌های تهران و شیراز در دوره قاجار پرداخته شده است. در نهایت این نتیجه حاصل شد که به علت تجددگرایی مردم تهران (عامل تشدیدکننده قرار گرفتن تهران به‌عنوان پایتخت) و همین‌طور به علت سفرهای بسیار درباریان به کشورهای اروپایی، معماری شهر تهران تا حد زیادی با سبک و سیاق معماری اروپایی ترکیب شده و حتی در بسیاری از موارد سنت‌شکنی شده است. برخلاف شهر تهران، شهر شیراز هنوز پایبند به معماری سنتی خود بوده است.

واژگان کلیدی: معماری دوران قاجار، تزئینات، شکل و فرم

۱- عضو هیئت علمی گروه معماری دانشگاه پیام نور استان تهران، ایران، (نویسنده مسئول) alirezamoshabaki@yahoo.com

۲- کارشناسی‌ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری